

KALAUZ

AZ EMBERBARÁTI OKTATÁS ÉS NEVELES

HAVI FOLYÓIRAT.

A testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolító országos egyesület hivatalos közlönye.

A lap 1—3—5—7—9 számait

az egyesület tagjai tagsági díjuk fejében kapják.

Megjelenik július és augusztus kivételével minden hó utolsó napján.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:	Felelős szerkesztő és kiadó:	HIRDETÉSEK ÁRA:
Egész évre . . . 2 frt 50 kr.	Scherer István	Soronkint . . . . . 15 kr.
Egyes szám ára: . . 25 kr.	Budapest, VIII., Sándor-utca 38.	Bélyegilleték 30 kr.

TARTALOM: A mi ünnepünk. — Egyesületi közlemények. — Physiologiai átöröklés. — Könyvszemle. — Hazai intézeteink és iskolánk. — Külföldi szemle. — Vegyesek.

A mi ünnepünk.

Egész csendben, teljesen elvonulva a külvilág zajától, ünnepelte meg a mi szeretett elnökünk ezüst lakadalmát november hó 23-án.

Benső, szorosan családi ünnepély volt ez.

A családi élet szűkebb keretei között, a hol a szeretet megnyilatkozását nem akadályozzák a társadalom conventionalis formaságai s a szív érzését nem befolyásolják a kíváncsi tolakodó tekintetek; a hol csak egy törvény uralkodik: a szeretet s egy kedély állapot honol; a vidámság; csak ott ünnepelhették igazán e napot s csak ott maradhatott az oly bensőnek, a mely a szívet és lelket kielégíti.

Oly férfiú azonban, a ki a közélet mezején hosszú éveken át tudásával és tevékenységével vezetett, a ki a politika ridegebb foglalkozása mellett a társadalmi nagy kérdések megoldásán is szíve melegével munkálkodott,

Tagilletmény.

tágabb körben is szeretetet keltett, s hogy úgy mondjuk: kiterjedtebb családot is szerzett magának s ezen a napon ennek a nagy családnak tagjai is részt kértek az örömből.

Egyesületünk is ehhez a nagy családhoz tartozik. Olyan szerencsések vagyunk, hogy humanus működésünkben gondos vezetőt birunk ő Nagyméltóságában, a kinek egyénisége egyesületünkben is egy törvénynek uralkodását juttatta érvényre: az emberszeretetét.

Mi is ünnepünknek tekintettük tehát e napot s ezen alkalommal a következő feliratot intéztük ő Nagyméltóságához:

Nagyméltóságu Elnök Úr!

Kegyelmes Urunk!

Az isteni gondviselés kegyelméből Nagyméltóságod boldog családi életének negyedszázados évfordulójához ért.

Negyed század az embert sok megpróbáltatás, sok öröm és bánat osztályrészesévé teszi, midőn a boldog gyermekkor határmesgyéjét átlépve az élet küzdterén erős akarattal a nehézségek legyőzésén fáradva, tör előre landadatlanul, kitűzött célja felé.

Nagyméltóságod azon kiválóak sorába tartozik, a kik e küzdelemben varázsszerrel birtak, mely előtt eltörpültek a nehézségek.

E varázsszert, az emberszeretetet, a teremő oltotta Nagyméltóságod szívébe s az odaadó hitves s szerető gyermekek táplálták. Az emberszeretet irányozta a közélet tevékenységénél éppugy, mint a társadalmi működésénél. Ennek a szeretetnek melegénél lopódzott be a bizalom a csüggedő szívébe, keltett csirát a reménység számtalan szerencsétlen, elhagyatott lelkében s ebben részesülve, ettől felvillanyozva, fejtettek ki Nagyméltóságod vezérlete alatt munkatársai kitartó buzgalmat és tevékenységet.

Mi, a kik abban a kiváló szerencsében részesülhetünk, hogy társadalmi munkálkodásunkban vezérünkül tiszteljük és szeretjük, örömmel ragadjuk meg ez alkalmat, hogy szívünk érzelmeit tolmácsolhassuk.

Engedje meg azért Nagyméltóságod, hogy úgy a magunk nevében, valamint azokéban is, a kiket hazánkban ma még joggal a legboldogtalanabb teremtményeknek lehet nevezni, de a kikre ma már a jobb jövő biztató reménysugara mosolyog, a szerencsétlen siketnémák, vakok és hülyék nevében is örömtől telt kebellet nyujthassuk át szerencsekívánatainkat és üdvözölhessük életének azon napján, mely szakadatlan munkássága közepette nyugpontul szolgál s a melyet nem csupán a szűkebb családi kör, hanem a tisztelők egész serege ünneppé avat.

Az isteni gondviselés engedje, hogy életének további folyamán is a legtisztább és legnemesebb boldogság kísérje s szeretetét, nagy és nemes szívének melegét megosztva még számtalan éven át buzdítson nemes példaadásával s aczélozza meg idegeinket a fokozottabb munkára.

Fogadja Nagyméltóságod újból is őszinte szívből fakadó üdvözlésünket, mely után mély tisztelettel maradtunk.

Budapest, 1897. november hó 23-án.

A testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolító
orsz. egyesület nevében:

Kollán Ernőné

Kampel Józsefné

özv. Herich Károlyné

Kléh István

Benitzky Lajos

Neuschlosz Marcel

Egyesületi közlemények.

Tevékenységünk az ősszel nagyobb arányokban indult meg. A szakosztályok megalakultával minden szerencsétlen néposztály sorsának javítására megtörténtek a kezdeményező lépések s az érdeklődés, melyet a szakosztályok tagjai az ügy iránt tanusítanak, engedni reméli, hogy az intézmények száma nemsokára gyarapodni fog.

Az Igazgató - bizottság október 21-én tartott újabb gyűlést Rakovszky István úr Ó Nmáltósága elnöklete alatt, melynek legfontosabb tárgya a szakosztályok megalakítása volt.

Első sorban bejelentetett, hogy Hampel Józsefné úrnő a hozzá intézett részvét iratért az egyesület elnökségének meleg köszönetét nyilvánította.

A temesvári intézet október hó 10-én tartott felayatási ünnepélye alkalmából a város polgármesteréhez üdvözlő távirat küldetett.

Az asyllum fentartási költségeihez való hozzájárulásra a székes főváros támogatása is kikéretett s a földművelési minis-teriumhoz 20 ürméter tűzifa adományozása végett folyamodvány intéztetett.

Az asyllumban szükséges beszerzések és pótlások eszközöl-tek. — A bejelentések tudomásul vétetnek.

A gyermekvédők nemzetközi kongresszusát előkészítő bizottságban egyesületünk képviselőtére felkérettek Hollán Ernőné, Hampel Józsefné, özv. Herich Károlyné, Kléh István és Benitzky Lajos alelnökök.

T. Ö.-nének fia gyermeke tandijának fedezése céljából 20 frt. utalványoztatott ki. Nevezett két sikenéma leánygyer-meke részére özv. Herich Károlyné úrnő közbenjárására az orsz. női ipariskolában tandijmentesség adatott, valmint özv. hevesi Bischitz Dávidné úrnő utján nagyobb pénzbeli segély is. — Az igazgató bizottság özv. Hérich Károlyné úrnőnek nemesszívü fáradozásaiért jegyzőkönyvileg fejezte ki elismerő köszönetét.

Pénzbeszedőül Horák Vinczét alkalmazta az igazgató-bizottság.

Az asyllumban felvett gyermekek közül Czinege Vincze nem jelentkezett. A felvételtől szóló é. tesítés kézbesítetlenül jött vissza. Az így betöltetlen maradt helyre Majranek Gizella siketnéma leány vétetett fel.

A szakosztályok megalakítása lévén napirenden, a bizott-ság önkéntes jelentkezés alapján megválasztotta:

A hülyék ügyével foglalkozó szakosztály elnökeiül: Hollán Ernőné és Kléh István alelnököket;

jegyzőül: Berinza Jánost;
tagokul: Dr. Bőke Gyulánét, Klimes Gyulát, Dr. Korányi Sándort, Dr. Mandello Károlyt.

A vakok ügyével foglalkozó szakosztály elnökeiül: Hampel Józsefné és Benitzky Lajos alelnököket;

jegyzőül: Mihálik Lajost;

tagokul: gróf Teleky Sándornét, dr. Grosz Emilt és György Aladárt.

A siketnémák ügyével foglalkozó szakosztály elnökeiül özv. Herich Károlyné és Neuschlosz Marcel alelnököket;

jegyzőül: Adler Simont;

tagokul: Müller Mórnét és Dr. Szenes Zsigmondot.

Az igazgató-bizottság többi tagjainak szakosztályokba való sorozásától a bizottság egyelőre eltekintett, kíváncsúnak tartván az önkéntes jelentkezés bejárását.

Az asylum felállítása körül nagy érdemeket szerzett Neuschlosz Marcel alelnöknek újból is jegyzőkönyvileg fejezi ki az igazgató-bizottság köszönetét.

A siketnémákat indokolatlan félelemből nem szívesen fogadják el munkásokul. Örvendetes kivétel volt e tekintetben Szelnár József műkertész, a ki egyesületünk kértére Balogh György siketnéma kertész segédet, műkertészetébe felvette. — A bizottság Szelnár Józsefnek köszönetét fejezte ki ezen előitélettől ment tényeért.

Egyesületünk jövedelmeinek szaporítása czéljából országos gyűjtés határoztatott el s ez ügyben a belügyministeriumtól engedély, a földmivelésügyi ministeriumtól pedig a szétküldéshez szükséges bélyegek engedélyezése tárgyában kérvény benyújtása határoztatott el.

A mult gyűlés óta a tagok közül meghalt Krausz Artur. Új tagokul beléptek: alapító tagokul özv. Herich Károlyné és Benitzky Lajos, rendes tagokul: Roheim Sándor, Baronyi Arthur, Dr. Oesterreicher Samu, Rötzer Ferencz, Dobos László, Deutsch Adolf, Hegedüs Adolf, Glück Frigyes, Glatz János, Rechnitz H. M., Dr. Kiss Emil a kikkel tagok száma 817-re szaporodott. A bizottság a tagok gyűjtése, valamint adományok szerzése közül tanusított buzgóságért Villányi Alajos választmányi tagnak köszönetet nyilvánított.

Több segély kérvény a szakosztályoknak adatott ki.

A karácsonyfára ez évben is gyűjtés megindítása határoztatott el s a gyűjtőívek szétküldésére az elnökség kéretett fel.

* * *

A siketnémák ügyével foglalkozó szakosztály november 6-án tartotta meg első ülését özv. Herich Károlyné és Neuschlosz Marcel elnöklete alatt. Két felvételi kérvény tár-

gyaltatott első sorban. A jelen évre egyik kérvényező sem remélhetvén már sem az asylumban elhelyezést, sem az iskolába felvételt a jövő év május haváig az elintézés függőben maradt. Sütő János gazdatiszt felszólíttatni határoztatott nyilatkozat végett, valjon mennyivel volna képes gyermeke évi neveltetési költségeihez hozzájárulni?

Megállapítottatott azután az asylum étrendje és az élelmi szerek mennyisége. A mult évben ugyanis ezek csak ideglenesen állapítottak meg. A szakosztály a mult évi étrendet a vasárnapi napéval kiegészítve továbbra is érvényben hagyta, míg az élelmiszerek mennyiségére nézve némi változtatásokat tett. A gyermekek ellátását illetőleg elhatároztatott, hogy kísérletképen a házi kezelés hozassék be oly módon, hogy az asylum gondozójának egy havi élelmi szer adassék ki egyszerre, melyről a hó végén részletesen elszámolni tartozzék. Az élelmiszerek beszerzésére nézve adományozás iránt több kereskedőhöz kérvény intéztetett.

* * *

A vakok ügyével foglalkozó szakosztály november 11-én tartotta meg első ülését Benitzky Lajos alispán elnöklete alatt.

A gyűlésen résztvettek mindnyájan hangsúlyozták, hogy a tanítás ügyének figyelemben tartása mellett a szakosztály, illetőleg egyesület a munkás vakok gyámolítása érdekében fejtsen ki nagyobb tevékenységet. Jelenleg a vakok intézetével kapcsolatban ipar műhely van berendezve, melyben a vakok a tanítási időn túl még három évig maradnak az iparág elsajátítása végett. Ha innen kilépnek, teljesen magukra volnának hagyatva, pedig a vakok egész életükben gyámolításra szorulnak. Többen közülök családdal sem bírnak, a hol megvonulhatnának. A szakosztály ezen okokat mérlegelve elhatározta, hogy egy munkás menhely felállítása iránt megteszi a kezdeményező lépéseket s felkérte Mihálik Lajos jegyzőt, hogy a szükséges adatokat beszerezze s arról a legközelebbi gyűlésen tegyen jelentést. A munkás menhely felállításához szükséges összeg előteremtése végett a szakosztály perzselyek készítését hozza javaslatba, melyeket egyes családoknál lehetne elhelyezni, a hol a gyermekek figyelmébe volnának ajánlandók. A perzselyek külső, fonott borítékát a már iparral foglalkozó vakokkal készítteti el a szakosztály. A vakok orsz. önképző és segély egyesülete bevonásával kiállítás rendezése is tervbe vétetett.

* * *

Adományok. Asylumunk számára a földmivelésügyi m. kir. Ministerium a kért 20 ürméter fát teljesen díjtalanul kegyes-

kedett adományozni. E nagylelkű adomány majdnem teljesen képes fedezni a fűtés szükségleteit s csak hálás szívvvel mondhatunk köszönetet ez úton is dr. Darányi Ignác Minister Ur ó Nagyméltóságának egyesületünk nemes törekvései iránt tanúsított rokonszenvéért.

Az asyllum részére még a következő adományokat kaptuk: Neuschlosz Marcel szakosztályi elnök úrtól egy fuvar fát; Weisz Manfréd gyárostól 50 kgr. borsóleves conservet; N. N.-től 10 liter eczet eszentiát és 10 kgr. sót.

Ezen adományokért fogadják a nemesszívű adakozók az egyesület nevében hálás köszönetünket.

* * *

Adományok a karácsonyfára. A jelen évben felállítandó karácsonyfánkra november 25-éig a következő pénzbeli és természetbeni adományokat kaptuk:

Pénzbeli adományok: Vaszary Kolos bibornok hercegersek Ő Eminentiaja 10 frt, Schulz Vilmos úr 2 frt, Vuk M. és fiai urak 2 frt, Salgótarjáni kőszénbány részv.-társ. 3 frt, Kitséer Sámuel úr 5 frt, Glatz Henrik úr 1 frt, Sch. R.-né úrnő 1 frt, Calderoni és társa 5 frt, Régi Hírek 5 frt, Gschwindt-féle gyár 5 frt, Seyderhelm Ernő úr 2 frt, özv. Freysingné úrnő 1 frt, Kovács Gyula úr 1 frt, Budapest budai kereskedelmi társulat 5 frt, Grnm Ferencz úr 1 frt, Bettelchéim Miksa úr 2 frt, Kozma István úr 50 kr., Arató Gyula úr 50 kr.

Természetbeni adományok: Hedrich és Strausz (Királymalom) 50 kgr. köleskását; Herz Ármin és fiai 25 kgr. szappant; Luczenbacher Pál 2 ürméter fát; Salamon és Wellis 2.50 mm. köszönet.

Fogadják a nemesszívű adakozók ez uton és az egyesület hálás köszönetét.

* * *

Adományok. Egyesületünk céljainak előmozdítására október, november hóban a következő adományokat kaptuk: Stern Gusztáv vezérigazgató úrtól 5 frt, Verbóti takarékpénztárból 3 frt, Hirsch Magdolna úrnő gyűjtése 25 frt. (Hozzájárultk: Trebitsch Ignác úr 5 frt, Ellenberger Károly úr 10 frt, N. N. N. 10 frt), Kralicsek János úr (Liptó Rózsahegy) adománya Kolossy Imre m. kir. erdő-gyakornok úr közbenjárására 25 frt.

Physiologiai átöröklés.

Nyitott könyvként áll előttünk az ember. módunkban áll ezen könyvből, mely oly sok kincset, még eddig kiaknázatlan kincset is rejt magában, akár egyszerűen, akár szemüveggel olvasni.

Sok érdekes tapasztalatot nyerhetünk.

A jelen alkalommal, egy mű nyomán óhajtók egyet mást elmondani.

Ez Ribotnak e század legnagyobb psychologusának a „lelki átöröklés“ című munkája, mely számos kiadást ért el s kitünően érvel az átöröklés törvénye mellett s hogy igazságának még nagyobb súlyt adjon, bizonyít jeles társainak ellenvéleményével, majd czáfolja azokat saját elméletükkel.

Igen sok benne az, a mi minket leköthet, mely figyelmünket felhívja.

De nemcsak reánk nézve fontos, hanem fontossággal bírhat azokra is, kiknek ez nem szakmájuk.

Átöröklés alatt értjük mindazon tulajdonságok ismétlődését, melyekkel az előd, illetve elődök bírtak, mely szerint a természet mintegy utánozza és ismétli maga-magát. Ribot ezt ekkép definiálja: „Eszményi oldalról tekintve az átöröklés nem volna más, mint a hasonlító létrehozása a hasonló által“.

Itt áll a synthesis, analysajuk.

Az átöröklésnek ilyen mereven való keresztül vitele ma már más képet nyújtana az emberi társadalomnak; tehát ez úgy csak hypo hezis lehet, mert mint az alábbiakban látni fogjuk, a tulajdonságok egész mereven nem ismétlődnek, hanem csak egyes fontosabb alakban nyerik visszatükröződésüket.

Az öröklés legtökéletesebb alakja az alsóbb rendű állatoknál fordul elő, míg a gerinceseknél már csak főbb vonásaiban található. Így pl. a méh, légy stb. kevésbbé üt el társaitól. Az embernél már elütőbb az átöröklött tulajdonság.

Ez azonban csak a külső alakra vonatkozik.

Nézzük most mit mondhatunk a belső részekről. Ribot ezt mondja: „Az átöröklés ép oly mértékben munkás a *belső* részek képzésében, mint a külső test alkatában.“

A belső részek átöröklése ép úgy kiterjed a szervezet folyékony, mint szilárd képződményeire.

Most még csak az a kérdés merül fel, vajjon átöröklöl-

hetők-e a betegségek? Ha az átöröklés törvény, ez sem képez kivételt.

A látó érzék a legfontosabb érzékek egyike. Látó érzékünk különlegességei a kancsalság, rövid látás és messze látás. Mindez elváltóságok öröklődnek, főleg a rövid látás. Az Oxfordi egyetem 127 növendékére 32 közellátó esett. Bebizonysított tény, mondja Liebreich, hogy közellátás művelt osztályokban állandó növekedésben van.

A folytonos olvasás teremti a közellátóságot és az átöröklés állandósítja.

A látó érzék hiánya, vagyis a vakság szintén öröklődik. A vakok gyakran nemzenek vakot, mondja Ribot. Egy vak koldusnak négy fia és leánya volt, kik mind vakon születtek. A vakság szerfelett megváltoztatja az ember lelki világát is. A velünk született vakság — mondja Ribot — erős befolyást gyakorol a lelki életre, a vakon születettnek képzelő ereje, mely csupán tapintási észrevételekkel van megrakva, nem hasonlíthat a mienkhez, melynél főképen a látási képzetek uralkodnak.

Végre még egy fogyatékosaságról tesztek említést, ez a színvesztés. Dalton a híres angol vegyész szenvedett-e bajban s róla nevezik a tünetet daltonizmusnak. A daltonizmus szintén öröklődik úgy a férfiaknál, mint nőknél.

Ezek után nem lesz érdektelen egy másik fontos szerv beteges állapotáról, annak örököltetéséről röviden megemlékezni.

Ez a hallási szerv.

A hallásnál, mint a látásnál, előfordulhat túl érzékenység, részleges érzékenység és teljes érzéketlenség: a siketség.

Tudjuk a boncztanból, hogy a zenei hangok felfogására egész külön ideg központ van rendelve, mely központ nem ritkán nem reagál a behatásokra. Így Helmholtz azt mondja, hogy a fülcsiga idegeinek rendellenességeiből kimutatható, hogy némely egyénnek nincs zenei hallása.

Az ily csekélységnek látszó tünet szintén örökölhető. A míg egyes esetekben azaz alternativa található, addig sokszor ennek ellentéte is uralkodik.

A siketség maga után vonja az articulált beszéd hiányát, a lelki állapot tökéletlenségeit. S ez articulált beszédre nem természetesen, hanem csakis mesterséges uton tanítható, ennek alapján elhomályosult értelme, lelki világa is megvilágosítható. Érdekes itt felemlítnünk, hogy Franciaország még mindig a jelnyelv által elért sikerek hatása alatt áll, erre való nézetemet Ribottól veszem, ki művében még mindig a jelnyelvet

említi mint olyat, melylyel hozzáférhetünk a siketnéma szelleméhez eszéhez.

A siketnémaság öröklődését többen kétségbe vonták; az alábbiakban szószerint közlöm a mellette és ellene felhozott irdokokat.

Dr. Ménière, e tárgynak szentelt munkájában, miután a biztos és közvetlenül örökölt siketnémaság néhány esetét felsorolta, ehhez a következő megjegyzést fűzi: „Mindamellett meg kell vallanunk, hogy ez esetek ritka kivételek és hogy két siketnéma házasságból rendszeren olyan gyermekek születnek, a kik hallanak, beszélnek. Ez még biztosabban áll a vegyes házásokra nézve, azaz midőn csak az egyik házastárs siketnéma, s mégis ezek közt is akadnak megbízható példák e hiány átöröklésére.”

Darwin szintén azt mondja: „Midőn egy siketnéma, akár férfi akár nő, egészséges személylyel házasodik össze, gyermekeik ritkán esnek ebbe a bajba. Irlandban 203 gyermek között, a kiknek szülei ilyen betegségben szenvednek, csak egy siketet találtak. Sőt az Egyesült-Államokban 41 házasságból, Irlandban hat házasságból, a melyeknél mindkét fél siket volt, csak két siketnéma gyermek született. Sedgwig, a ki az átöröklés kérdését Angliában hosszú időn át tanálmányozta, e tény megbeszélések a siketnémaságnak egyenes vonalban való nem-öröklését annak véli tulajdonítani, hogy annak tulságos abnormitása a természetes fejlődési törvény hatását megrontja.”

Az eddigiekben csak az egyik, az átöröklés beteges nemére t. i. hol csak az apa, vagy anya hibás, mutatják ki annak előnyeit. Ezekkel ellentétben vannak olyanok, kik az átöröklést mindkét esetben fenntartják.

„Mi ugy találtuk, hogy a londoni siketnéma-intézetben annak alapításától fogva gyűjtött adatok, az átöröklés mellett bizonyítanak. 148 növendék között, kik az intézetben laktak egy olyan volt, kinek családjában 5 siketnéma volt, egy másik családjában 4, és 11 olyan volt, kinek családjában három és 19 kinek családjában két siketnéma volt.”

„Az ősök siketnémasága az utódoknál *másfajta* hibává alakulhat át: nehéz hallássá, a lelki tehetség tompaságává, sőt hülyeséggé.”

Ime az adatok, melyek az átöröklés módjairól tanuskodnak.

A veszedelem mind a két részről fenyeget, de az egyik lényegesen tulszárnyalja a másikat. Ez oknál fogva bizony eléggé nem hangsúlyozhatjuk az egynemű felek házasság kötésével járó veszedelmet.

Említést kell még tennem arról is, mely szorosán már nem tartozik reánk, midőn t. i. valamely tag, illetve testrészbénult. Az átöröklés az ily alakban legszegényebb. Mutatja a tapasztalás, hogy félkezűnek, vagy hasonló fogyatkozásban szenvedőknek ép alkatu szülőtteik vannak.

Ezekben véltem a testi tulajdonságok átörökléséről beszámolni, gondolván azt, hogy reánk kellő hatással bírnak, mint ügykörünkbe illők bizonyos méltánylásban részesíttetnek.

G Hermann

Könyvszemle.

Emlékkönyv a siketnémák temesvár-városi intézetéről. — Szerkesztette Schäffer Károly áll. siketnéma-intézeti igazgató-tanár. — Kiadja: a felügyelő-bizottság az intézet felavatása alkalmából.

A temesvári intézet felavatási ünnepélyéről mult számunkban számoltunk be részletesen. Az ott elmondottakon kívül közöljük az emlékkönyvből még a következőket: Az első kísérletet siketnémák tanításával Schäffer Károly tette meg 1863-ban egy siketnémával, a kihez hova-tovább több is járult, úgy hogy 1885-ben 3 magántanulóval vizgázott nagyobb közönség jelenlétében. Ez a vizsgálat döntő volt a délvidéki siketnémákra nézve, mert dr. Telbisz Károly polgármester ennek hatása alatt szólította föl Schäffer Károlyt, hogy a városi siketnémák tanítását vállalja el, a mire a felszólított készséggel is vállalkozott. Az első évben 12 növendékkel nyílt meg a magániskola, majd — már a következő évben városi jelleggel — fokozatosan fejlődött úgy, hogy nemsokára 2—3 osztályúvá vált, s 1893-ban önálló iskolává fejlődött, s a benne alkalmazott tanítók, nem mint eddig a népiskolai teendőik után szabadon maradt idejükben, hanem kizárólag ezen iskolában tanítottak.

A növendékek száma így oszlott meg ez időben:

Az 1885—86. tanévben	I. és II. osztályban	12.
„ 1886—87.	I. II. III.	20,
„ 1887—88.	I.—IV.	30,
„ 1888—89.	I.—V.	35.
„ 1889—90.	I.—VI.	36,
„ 1890—91.	I.—VII.	38,
„ 1891—92.	I.—VII.	37,
„ 1892—93.	I.—VII.	40.

Az intézetté átalakulás után váltakozó osztályokban:

az 1893—94. tanévben az I.—VII. osztályban	33,
„ 1894—95. „ „ „ „	51,
„ 1895—96. „ „ „ „	47,
„ 1896—97. „ „ „ „	49 növendék tanult.

Az intézet különösen akkor fejlődött jelentékenyebben, midőn a közoktatásügyi kormány évi segélylyel járult a fenntartáshoz, majd pedig a tanerők fizetéséről gondoskodott. Maga a város is fokozatosan emelte az intézet évi budgetjét, azonkívül pedig fedezte a szegény gyermekek eltartási díját is.

A vidéki gyermekeket külön Asylumokban helyezik el, a fiukat a leányoktól elkülönítve s ennek költségeit részint a szülők által fizetett tápdíjakból, részint adományokból fedezik. Az intézet felügyelőbizottsága különben már megtette a lépéseket, hogy az iskola épülettől különváltan az intézet telkén internátus építtessék fel.

Az intézet látogatói közül az emlékkönyv különösen kiemeli dr. Wlassich Gyula vallás és közoktatásügyi ministert, Dessewffy Sándor Csanád egyházm. püspököt, gróf Csáky Albint, Berzeviczy Albertet, dr. Molnár Viktor főispánt stb. stb.

Az intézet alapja ma még csekély. Bonnáz Sándor 20.000 frt adományán kívül jelentékenyebb összeggel járultak az alapítókéhez Nagy-Becserek 200 frt, Lugos 100 frt, Vinga 100 frttal; az alaptőke nagysága 1872 frt 76 kr.

Az emlékkönyvhöz csatolva van a legutóbbi évről szóló értesítő. Az intézetnek ez évben 49 növendéke volt; 43 közülük tandíjmentes s 14 növendék ingyenes ellátást élvező. Ezen a czímen 1882 frt használtatott fel. Az intézet évi kiadásai 8520 frtot tettek ki, a bevételek azonban csak 7715 frtot; a hiányt a város fedezte.

Az emlékkönyv a kormány és Temesvár városa áldozatkészségét ecseteli. Mindakettő kiérdemelte a délvidéki siketnémák háláját, de kiérdemelték ezt azok is, a kiknek buzgalma fokozni segítette az áldozatkészséget, kiérdemelte ezt a tantesület is és annak vezetője. Mi mindnyájuknak örömmel nyújtjuk az elismerés koszorúját.

Hazai intézeteink és iskoláink.

A kaposvári siketnéma-iskola I. osztályába a folyó tanévben 10 növendék vétetett fel. Nemre nézve: 7 fiu és 3 leány, kik közül 3 helybeli illetőségű, 2 somogymegyei, 5 pedig a többi dunántúli megyékből való. Ingyen ellátást élvez 4; a somogymegyei alapítványra felvétetett egy növendék, egy pedig ezen alapítványból segélyeztetik.

Az iskola czéljaira való gyűjtés megindított s rövid egy hónap alatt a befolyt adományok túlhaladják az 1000 frtot.

Külföldi szemle.

A *Blätter für Taubstummenbildung* 20. számában V. Z. (Budapest). Mauksch Móriczról, a liptó-szt.-miklósi tanítóról közöl ismertetést Herczog Emil munkája alapján, a ki Liptó-Szent-Miklós város történetét írta le. Az ismertetést lapunk néhány évvel ezelőtt közölte volt.

Poroszország siketnémái, vakjai és elmebetegei az 1895. népszámlálás szerint a következő számban voltak.

siketnéma	28.721	(1880-ban	27.794)
elmebeteg	82.850	(„	66.345)
vak	21.442	(„	22.677)

100.000 egyénre jut 67 vak, 90 siketnéma, 260 elmebeteg.

Asylum vakok számára. Becker Ida magányzó Berlinben 736.988 márka adományt tett azon feltétellel, hogy azon a város a vakok számára Asylumot létesítsen, melybe nem és valláskülönbség nélkül vegyenek be vakokat. Az intézet „Becker Vilmos és Ida-alapítvány” nevét viselendi.

A német siketnéma-tanítók gyűlésük második napján a siketnéma-tanítók szövetségének alapszabály tervezetét tárgyalták. 3 évvel előbb alakították meg a szövetséget és az

ezen idő alatt 535 tagot számlált. Működése azonban az elnökség tagjainak szétszórtsága miatt nem felelt meg a kívá-
nalmaknak. A szövetség kisebb egyletekre oszlik, melyekben
a tanítás s az ügyre vonatkozó egyes kérdések jobban tár-
gyalhatók. A szövetség három évenként tart gyűlést: Tár-
gyalták azután a német muzeum szervezetére vonatkozólag
benyújtott javaslatot. A gyűlés befejezte előtt megválasztották
a szövetség tiszti karát; elnökül a berlini kir. intézet nagy-
nevű igazgatóját Walther Edét, alelnökül ugyancsak a berlini
városi siketnéma iskola igazgatóját Gutzmann Albertet.

A gyűlést kirándulás követte.

Adományok. Az utolsó tíz évben a porosz királyságban
siketnémák és vakok intézetei számára 1.358,754 márka folyt
be adomány és hagyománykép.

Vegyesek.

Tanítók zsebnaptára az 1898. évre. Szerkeszti: Koncsek
Lajos 23. évfolyam. Kiadják a Légrády testvérek Budapesten.
György Aladár 20. évi szerkesztése után ez évben Koncsek
Lajos a „Népnevelők Lapja“ volt szerkesztője állította össze e
hasznos naptárt. A jelen évben már a mi ügyünk is bővebb
meltatást nyert benne, a mennyiben dr. Nárai Szabó Sándor
a fogyatékos érzékűek oktatásügyéről irt bele igen érdekes
értekezést. A naptár egyéb részei oly sok és hasznos tudni-
valót tartalmaznak, melyek egyenesen nélkülözhetlenné teszik
azt minden tanügygyel foglalkozó egyénnek. Mi is melegen
ajánljuk e csinos kötésű zsebnaptárt, melynek ára 1 frt 20 kr.

A gyermekvédők nemzetközi kongresszusát elő-
készítő bizottság október 24-én tartotta meg alakuló gyűlését
a Lipót-utczai városháza közgyűlési termében Rakovszky István
államszéki elnök elnöklete alatt, s e hóban már a nagygyűlés
által választott elnökség is tartott ülést. A siketnémák, vakok
és hülyék ügyével ezen kongresszuson az emberbaráti szakosz-
tály fog foglalkozni, melynek elnökül a nagygyűlés gróf
Teleky Géza valóságos belső titkos tanácsost választotta meg.
A kongresszus előkészítésére vonatkozó ügyekről a legközelebb
kiadott értesítő nyújt tájékozást, melynek számaiból szer-
kesztőségünk is készséggel küld az érdeklődőknek.

A siketnémák halála. A budapesti izraeliták országos intézetének volt növendékei nagyban készülnek ezen intézet 25 éves fennállása megünnepléséhez. Ők is meg akarják mutatni, hogy ezen intézet nemes alapítójának Fochs Henriknek emlékét kegyeletesen őrzik s most azon fáradoznak, hogy a 25-ik évforduló alkalmával szobrot emeljenek jóltevőjüknek. A gyűjtést ez irányban megindították igen szép eredménynyel a volt növendékek közt. Szép szándékuk nem szorul dicséretre.

Siketnémák társasegylete. A siketnémák magukban szeretnek élni. Legkönnyebben egymást értik meg, leginkább egymásban bízhatnak s így nem csodálhatjuk, hogy ők is tömörülnek. Már két egyesületük volt a fővárosban, nem rég alakult meg a harmadik, melynek tagjai a váci intézetben nyerték kiképzetetésüket. Az új egyesület különösen az önművelés terén kíván a tagoknak segédkezet nyújtani.

Megölt községi bíró. Majdnem minden községnek meg van a maga hülyéje, aki nem bánt senkit s akit úgy tartanak el közadakozásból. Akárhányszor megtörtént már azonban, hogy az ilyen ártalmatlan hülye egyszerre csak megvadult s nagy bajt okozott. Ekkor aztán elviszik őket a Lipótmezőre. Ilyen eset történt a temesvármegyei Kékes községben, ahol gyanutlanul ballagó Anno Péter bírót Stoics András, a falu hülyéje az utcán megtámadta s egy élesre fent késsel szíven szurta. Anno Péter azonnal meghalt s a hülyét most már fel fogják szállítani Budapestre a lipótmezei bolondok házába. A napilapok ezen közleménye élénk tanúsága annak, hogy bizonyos intézkedéseket kell életbeléptetni, hogy ne járjanak a hülyék szabadon, ne legyenek a közadakozás még őket is megszégyenítő ápolójai, legalább ne oly módon, mint ez mostanság történik, hanem emberi méltóságuknak megfelelőleg, legyenek ők is többé kevésbé hasznos munkásai a társadalomnak. Ez az újabb példa is élénken igazolja annak az iránynak jogosultságát, melyet egyesületünk a hülyék gyámolítása terén kitűzött, s melynek eredményéről annak idején be fog számolni a hülyék ügyével foglalkozó szakosztály.

Hirdetések.

Lapunk kiadóhivatalában

rendelhető meg:

„A siketnéma-oktatás és nevelés kézikönyve.”

Irta: *Scherer István.*

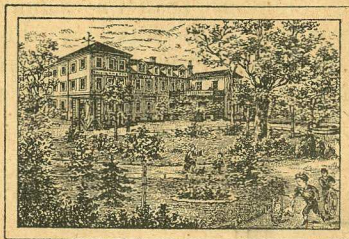
— Ára 3 korona. —

Nélkülözhetlen tanácsadó szülők és tanügy barátok részére, valamint mindazoknak, akik a siketnémák tanításával foglalkozni akarnak.

A mű jövedelmének fele része a „Testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolító országos egyesület” asylumának fenntartására fordíttatik.

Nevelő-intézet gyengeelméjűek számára.

DREZDA N. Oppellstrasse 44.

is. Az intézetet kiváló orvosok és paedagogusok, valamint a növendékek szülői is melegen ajánlják. — Közelebbi felvilágosítást az intézet igazgatója **W. Schröter** nyújt.

Az intézet célja, hogy a szellemileg elmaradottakat (fiukat és leányokat) vallás-erkölcsös és a társadalomnak hasznos tagjaivá képezze. Szeretetteljes és gondos ápolás és nevelés mellett egyéni oktatást nyújt a polgáriskola minden szakjában, különös gonddal üzi a kézügyességi oktatást (kosárfonás, papírmunkák, asztalosság, faragás) s így a mesterségekre készít elő. Épp úgy előkészít a kertészségre

Bichler I. könyvnyomdája, Budapest III.